

PERE VIRGILI

Memòria i lluita des de la presó injusta

DAVID VIDAL CASTELL

Amic meu, tot i les onades de pànic, no serveix de res que t'amaguis de la lluita. Ngugi wa Thiong'o, avui sòlid candidat al Nobel, s'ho repetia a la cel·la d'aïllament els mesos que va ser el presoner K6,77, "en un oceà de por i humiliació infinites". Era el 1977, i feia més d'una dècada que era un escriptor conegut i apreciat a la Kènia postcolonial. Això no va impedir que fos empresonat sense procés ni judici per haver escrit i representat l'obra *Ngaahika Ndenenda* (*Em casaré quan jo vulgui*) en kikui, una llengua popular sense

tradició escrita. El muntatge denunciava les desigualtats en una societat sense llibertat ni oportunitats per a les classes populars malgrat la independència.

L'obra es va representar en un centre cultural de Kamirithu amb actors que eren sobretot pagesos, després de sis mesos "inoblidables", diu Thiong'o, de treball i esforç col·lectiu. Milers de persones van anar a veure-la. El 31 de desembre del 1977 Thiong'o va ser detingut sense cap explicació i conduït fins a la presó de màxima seguretat de Kamiti, a Nairobi. Allà va decidir abandonar del tot l'anglès com a llengua de creació i adoptar el kikui; i allà també va escriure, a més

LLUITAR AMB EL DIABLE
NGUGI WA THIONG'O
RAIG VERD
TRADUCCIÓ DE JOSEFINA CABALL
288 PÀG. / 21,90€

d'aquestes memòries que ens ocupen, la seva novel·la *Devil on the cross* (*El diable en la cruz*, Debolsillo, 2016), utilitzant paper higiènic, en un intent de no perdre el seny i de mantenir endreçats i robustos tant l'ànim com la consciència. Aquesta era la lluita contra el diable del títol.

No pot ser més oportuna la traducció al català d'aquest volum de memòries d'un presoner polític, reclus durant mesos sense judici, que ens proposa Raig Verd, editorial on trobem també altres volums com *Somnis en temps de guerra* i *A la casa de l'interpret*, memòries d'infantesa i de joventut, i diversos assajos. En l'última visita que va fer a Barce-

lona, abans de l'estiu, Thiong'o va voler veure el Parc Güell. Passejant entre les columnes del mercat, i mentre ballava -tot i els seus 80 anys- al ritme combatiu de la cançó *Comandante Che Guevara* que tocava un petit combo, preguntava pels polítics empresonats a Catalunya. "No és la mateixa situació -ens deia-, però sempre que el poder tanca algú per un delictes polític revela una gran feblesa del sistema". "La colla que està al poder -escriu a la pàgina 47 del llibre- sap que cap força terrenal pot derrotar el poder organitzat d'un poble, i per això li cal educar el poble en la cultura de la por i del silenci, per tal que se sentin febles davant de l'estat poderós".

Una oïda infal·lible per al ritme

L'any 1976 la producció de Thiong'o, ja nombrosa, va donar un tomb arran de la publicació de *Petals of blood*, un retrat despietat i clarament marxista del sistema polític i econòmic kenian. La novel·la va ser una bomba i va marcar una inflexió en l'estil i en els objectius literaris de Thiong'o, que es perceben en aquest text: el llenguatge senzill, precís, directe i poderós -i el to documentat- que ja identificàvem a les memòries. Thiong'o exhibeix una oïda infal·lible per al ritme i per a la construcció del canemàs del relat. En aquest cas, l'estructura té un doble fil. D'una banda, explica el dia a dia a la presó: la relació amb els guardes, no sempre dolenta, i amb els altres reclusos. En aquest fil és on es desenvolupa la lluita amb un diable que el vol fer sentir culpable, que vol que demani perdó, que el vol obedient i mesell, esporuguit, "perquè surtis diguis no ho faré mai més". En el segon fil narratiu, Thiong'o explica la història del projecte de teatre social a Kamirithu que el va dur a la presó, i la història recent de Kènia després de la independència del 1963, una decepció que "havia traït alguna cosa bona i bonica en què havíem cregut". "L'empresonament sense judici -escriu a la pàgina 37- no és només una mesura contra uns quants individus, sinó que a més és terror psicològic contra els milions de persones que lluiten. L'objectiu és sotmetre tot el país a un setge psicològic". Vivim temps en què seria bo no oblidar-ho. ♦